

(τότε) κάπως παρημελημένοι, εἰς τοῦτο συνέτει-
νεν ἡ κακὴ τῆς οἰκογενείας διάθεσις.

— Ἀλλ' ἡ οἰκογένεια Βούλγαρη, ἀπεκρίθη
μετὰ παρησῆας ὁ ἱερεὺς, δὲν συνεθίζεῖ νὰ πωλῆ
τὸ λείψανον ὅπως εὐτρεπίζεῖ τὴν Ἐκκλησίαν.

Καὶ οὕτως ἔληξε τὸ ἐπεισόδιον.

Μεταβαίνων ἤδη εἰς τὸ ζήτημα τῶ ἀφορῶν τὴν
ἐποχὴν, ἀφ' ἧς ὁ Ἅγιος ἐτιμῆθη ὡς πολιοῦχος
Κερκύρας, ἀρκεῖ νὰ σημειώσω ὅτι πλὴν τῶν πολ-
λῶν ἄλλων ἀποδείξεων, ὅσαι ὑπάρχουσι κατὰ τῆς
διαβεβαιώσεως τοῦ γράψαντος ὅτι τοῦτο συνέβη
μόνον μετὰ τὸ 1716, καὶ αὐτὸς οὗτος ἀκόμη ὁ-
μολογεῖ τοῦτο, ἱστορῶν ὅτι «κατὰ τὴν ἐγγχωρίαν
παράδοσιν . . . δις ἔσωσεν (ὁ Ἅγιος) τὴν νῆσον
ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ, τῷ 1630 καὶ τῷ 1637». Ἐπειδὴ
δὲ αἱ ἐποχαὶ αὗται εἶναι προγενέστεραι τοῦ 1716,
καὶ ἐπειδὴ οἱ Κερκυραῖοι, ἀπᾶς ἀποδεχθέντες ὡς
παρὰ τοῦ Ἁγίου ἐλθοῦσαν τὴν σωτηρίαν, ὠμολό-
γησάν βεβαίως πρὸς αὐτὸν χάριτας, ἔπεται φύ-
σει ὅτι καὶ ἐτίμησαν αὐτὸν ὡς προστάτην τῆς
νήσου πολλῶ πρὶν τοῦ 1716, καὶ τοῦλάχιστον
ἀπὸ τοῦ 1637, ἵνα μὴ ἀνέλθωμεν εἰς προγενεστέ-
ρας ἐποχάς.

Πρὸς δὲ τὰς ἐν τῷ ἄρθρῳ ἀναφερομένας εἰδή-
σεις περὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς οἰκογενείας Βούλ-
γαρη φρονῶ ὅτι οὔτε ἀρμόδιον οὔτε ἀξιοπρεπὲς
εἶναι νὰ κατέλθω εἰς λεπτομερείας περὶ τὰ τοι-
αῦτα ἀρκοῦμαι μόνον νὰ παρατήρησω ὅτι καὶ τὰ
περὶ τούτων ἀναφερόμενα οὐδόλως εἶναι ἀκριβέ-
στερα τῆς ἄλλης ἀφηγήσεως.

Ὅθεν παρατρέχων τὸ μέρος τοῦτο, ἐπιλαμβά-
νομαι πῆς ἐξετάσεως τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ διατείνε-
ται ὅτι «ὑπάρχουσιν ἐν Κερκύρᾳ σκεπτικοὶ οὐδα-
μῶς δεχόμενοι ὅτι πρὸ τοῦ 1453 ἐτιμᾶτο ἐν Κων-
σταντινουπόλει τὸ Λείψανον τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶ-
νος, ὑπολαμβάνοντες δὲ ἀπόκρυφα τὰ ἐν τῇ Ἀλη-
θεῖ Ἐκθέσει (περὶ τοῦ Λειψάνου) ἔγγραφα», ἢν ἔκ-
θεσιν λέγει ὅτι ἐξέδωκεν ἡ οἰκογένεια Βούλγαρη
κατὰ τὸ 1857. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου ζητή-
ματος, ἐὰν δηλ. τὸ λείψανον ἐτιμᾶτο πρὸ τοῦ
1453 ἐν Κωνσταντινουπόλει, παραπέμπω εἰς τὴν
σελ. 13 τῆς Ἀληθοῦς Ἐκθέσεως, ἐνθα θέλει εὑρεῖ
ῥυθμὸν συνταχθέντα παρὰ Ἐυμανουὴλ τοῦ Χρυ-
σάφῃ, δουκὸς καὶ εὐπατρίδου Βυζαντίου, ἐξ οὗ
προκύπτει ὅτι τὸ λείψανον τοῦ Σπυριδῶνος οὐ μόν-
ον ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ ἐπισήμως καὶ μετὰ πομπῆς
ἐτιμᾶτο ἐν τῇ βασιλευσῆς ἐκείνῃ τῶν πόλεων,
παρόντων καὶ τῶν κατὰ κειροὺς Αὐτοκρατόρων.
Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν νόθευσιν τῶν ἐν τῇ Ἀλη-
θεῖ Ἐκθέσει ἐγγράφων ἀπαντῶ ἐν ὀλίγοις ταῖς

Ἐπάρχουσιν βεβαίως ἐν Κερκύρᾳ ἄθρησκοι ὡς
δυστυχῶς καὶ καθ' ἅπασαν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα,
καὶ ἰδίως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Ἀλλὰ σκεπτικοὶ ὑ-
πολαμβάνοντες ἀπόκρυφα τὰ ἐν τῇ Ἀληθεῖ Ἐκ-
θέσει ἔγγραφα δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Κερκύρᾳ, ὅχι.
Τὰ ἔγγραφα ταῦτα δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε νὰ ὤ-
σιν οὔτε νὰ θεωρηθῶσιν ἀπόκρυφα, ἀφ' οὗ ὑπάρ-

χοῦσι μὲν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς οἰκογενείας ἐπισημο-
ποιημένα, εὐρηγται δὲ καὶ ἐν τῷ ἀρχαιοφυλακείῳ
τῆς πόλεως χρονολογικῶς κατατεθειμένα καὶ τοῖς
πᾶσι προσιτά. Προσέτι ἡ Ἀληθὴς Ἐκθεσις δὲν συν-
ετάχθη οὐδ' ἐξεδόθη κατὰ τὸ 1857 παρὰ τῆς οἰ-
κογενείας, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1669 ἰταλιστὶ παρὰ Νι-
κολάου τοῦ Βουλγάρως, διακεκριμένου λογιῶ καὶ
φιλοσόφου, τῷ δὲ 1857 δύο ἕτεροι λόγιοι Κερκυ-
ραῖοι, οἱ Ν. Βούλγαρις καὶ Ν. Μάνσης, τοῖς πᾶσι
γνωστοὶ καὶ σεβαστοὶ, μὴ δυνάμενοι δὲ οὐδ' ἐπὶ
στιγμὴν καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ μάλιστα σκεπτικοῦ
νὰ θεωρηθῶσιν ὑποπτοὶ ὅτι πλάττουσι κατ' ἀρέ-
σκειαν καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν ἔγγραφα, ἐπεχείρησαν
τὴν ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ μετὰ ἰδίων σημειώσεων καὶ
προσθηκῶν μετάφρασιν τῆς Ἐκθέσεως ἐκείνης, ἣν
ὁ συντάκτης τοῦ ἐν λόγῳ ἀρθροῦ ἀνεξετάστως
ἀποκαλεῖ, ὡς ἀπὸ στόματος τῶν Κερκυραίων, ἀ-
πόκρυφον.

Ταῦτα περὶ τῶν ἱστορικῶν τοῦ ἄρθρου ἀνακρι-
θεῖων.

Ἐν Κερκύρᾳ, τῇ 23 Δεκεμβρίου 1881.

Ἱερεὺς ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΚΩΦΑΛΛΩΝ

Ἐκ τῶν λαμπρῶν ἐκπαιδευτηρίων, ἅτινα κα-
τακομοῦσι τὴν πρωτεύουσαν τοῦ γερμανικοῦ κρά-
τους, τὴν πρώτην βεβαίως καταλαμβάνουσι θέσιν
ἐν τῇ καρδίᾳ πάσης φιλανθρωποῦ καὶ εἰς τὰ τῆς
ἀνθρωπότητος παθήματα συμπαθοῦσης ψυχῆς τὰ
δύο κωφάλλων ἐκπαιδευτήρια. Ἐν Πρωσσίᾳ ὁ-
φείλει κατὰ νόμον ἐκάστη ἐπαρχία ἐν τοιοῦτον
κωφάλλων ἴδρυμα νὰ διατηρῆ τὸ Βερολίνον ὁ-
μως κέκτηται δύο τοιαῦτα, τὸ λεγόμενον βασι-
λικὸν καὶ τὸ ἀστικὸν, ἧτοι τὸ ὑπὸ τῆς κυβερ-
νήσεως καὶ τὸ ὑπὸ τῆς πόλεως διατηρούμενον. Σή-
μερον ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις τοῦ ἀστικοῦ τῶν κω-
φάλλων ἐκπαιδευτηρίου. Περὶ τὴν 9 1/2 π.μ. ἐ-
πληροῦτο ἡ ἴση ἢ αἰθουσα πολυπληθοῦς καὶ ἐκλε-
κτοῦ ἀκροατηρίου ἐξ ἑκατέρου τοῦ φύλου. Πᾶσα
ἡ τῆς δημοσίας ἐκπαιδύσεως ἱεραρχία, αἱ ἐν τῷ
διδασκαλικῷ κλάδῳ ἐξοχότητες ἑκατέρου τοῦ φύ-
λου ἦσαν παρόντες. Ἡ σχολὴ εἶχε νὰ δεῖξη τὰς
προόδους 148 κωφάλλων, ὧν οἱ μὲν ἐκ γενε-
τῆς, οἱ δὲ ἐξ ἀσθενείας, διφθερίτιδος π. γ. ἄλ-
λων ἀσθενειῶν, ἀπώλεσαν φωνὴν καὶ ακοήν. Ἡ
καρδία τοῦ ἀνθρώπου σπαράσσεται κατ' ἀρχάς
καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ πληροῦνται δακρυῶν βλέποντες
τάγμα δλόκληρον μερκαίων καὶ κορασίων, στε-
ρουμένων τὸ μόνον τοῦ ἀνθρώπου χαρακτηριστι-
κὸν γνώρισμα, τὴν ἑιαρθρον φωνήν· ἀλλ' ἐλα-
φρύνεται καὶ ἀναπνέει ὀλίγον, ὅταν ἴδῃ ὅτι ἡ ἀν-
θρώπινη καρδία δὲν μένει ἀπαθὴς πρὸς τὰ δυσ-
τυχῆ ταῦτα ἀνθρώπινα πλάσματα, ἀλλὰ πᾶσαν
νοητὴν ἐφαρμύζει μέθοδον, ὅπως τὴν δυστυχίαν
αὐτῶν ἀνακουφίσῃ. Θεωρῆς δὲ πληροῦται εὐγνω-
μοσύνης πρὸς τοὺς εὐεργετικὸς ἐκείνους ἄνδρας,
οἵτινες δι' ὕλικῶν ἢ ἠθικῶν μέσων ἀρωγοὶ προσ-

έρχονται, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ διδασκαλίσας, οἵτινες διὰ θαυμαστῆς κατερίας καὶ ὑπομονῆς κατορθοῦσι ἢ ἀποδώσωσι εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅ,τι αὐτὸν ὡς τοιοῦτον χαρακτηρίζει, τὸ γλυκύτατον καὶ θεσπεσιώτατον δῶρον τοῦ ὀμιλεῖν καὶ ἀκοῦειν, τοῦ συνεννοεῖσθαι. Οἱ λειτουργοὶ οὗτοι ἀγωνίζονται διὰ τῶν αἰσθητηρίων, ἅτινα τῆς κωφαλάου ἀβλαβῆ μένουσι, δηλαδὴ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ὄψεως, νὰ κατορθώσωσι τὸ μέγα θαῦμα, νὰ δώσωσι φωνὴν εἰς τοὺς ἀλάλους καὶ ἀκοὴν εἰς τοὺς κωφοὺς, νὰ διδάξωσι δηλονότι αὐτοὺς νὰ ἀκούωσι διὰ τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἀφῆς καὶ ἀποδίδωσι τὰ οὕτως ἀκουόμενα διὰ τῶν ὑγιῶν διαμενόντων φωνητικῶν ὀργάνων. Ἀνατομικὴν καὶ φυσιολογίαν εἰς ἐνέργειαν θέτοντες καταγίνονται μετ' ἀνεξαντλήτου ὑπομονῆς διδάσκοντες τοὺς πάσχοντας τὰς κινήσεις, ἃς ποιεῖ ἐπὶ τοῦ σώματος ἕκαστος ἐκφερόμενος φθόγγος, ἐπιπτώοντες τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῶν κινήσεων τῶν χειλέων, τοῦ λάρυγγος, τῆς βίβδος, τοῦ στήθους, τοῦ ὑποκαρδίου καὶ ἄλλων τοῦ σώματος μερῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ποιεῖ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς τῆς χειρὸς ἐπιφανείας ὁ ἐκπνεόμενος ἀήρ. Ὁ διδάσκαλος λαμβάνων π.χ. τὴν χεῖρα τοῦ παιδίου θέτει αὐτὴν ἐπὶ τοῦ λάρυγγος του καὶ εἶτα ἐκπέμπει φθόγγον· τὸ παιδίον αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς χειρὸς του τὰς ἐν τῷ λάρυγγι συμβαινούσας κινήσεις καὶ προσπαθεῖ ἢ ἀπομιμηθῆ αὐτάς· ἢ κρατῶν τὴν χεῖρα τοῦ παιδίου, οὕτως ὥστε ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῆς ἐπιφάνεια νὰ εἶνε ἐστραμμένη πρὸς τὸ στόμα αὐτοῦ ἀναγγέλλει φθόγγον τινὰ, τὸ παιδίον αἰσθάνεται διὰ τῆς ἐπὶ τῆς χειρὸς του ἐντυπώσεως τοῦ ἐκπνεομένου πνεύματος τὸν φθόγγον· ἢ θέλων νὰ παραστήσῃ λεπτὸν καὶ συριστικὸν ἤχον ὡς τὸν τοῦ Σ κρατεῖ τὸν λιχανὸν τοῦ παιδίου πρὸ τοῦ στόματός του, ἢ διδάσκων τὸν μαθητὴν ἔρρινόν τινα φθόγγον λαμβάνει ὡς βοήθημα τὴν βίνα· καὶ ἐν γένει γινώσκει νὰ χρησιμοποῖη πάσας τὰς ἐν τῷ σώματι κατὰ τὸ ὀμιλεῖν συμβαινούσας κινήσεις ἐπιστημῶνος πρὸς τὸν σκοπὸν του, ἵνα καὶ ἐκεῖ βοήθειαν παράσχη, ἔνθα οὐδεμίαν φαίνεται δυνατὴ. Ὅταν τις τὰς δυσκολίας ἀναλογισθῆ, μεθ' ὧν εἶνε συνδεδεμένοι αἱ προσπάθειαι αὐταί, ὑπ' ἀληθοῦς καταλαμβάνεται εὐλαβείας πρὸς τοὺς διδασκάλους τοιούτων ἐκπαιδευτηρίων, οἵτινες τὴν δυσκολωτάτην ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐξελέξαντο μερίδα. Περὶ τῆς διδασκαλίσης **Pauline Kaetzke**, μιᾶς τῶν ἐξόχων λειτουργῶν τῆς σχολῆς, διηγείτο μοι ὁ ἐν Βερολίῳ λίαν γνωστὸς παιδαγωγὸς καὶ διευθυντῆς τοῦ ἐν **Fruchtstrasse 40** Περθεναγωγείου, πατὴρ τῆς κυρίας, ὅτι ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους μῆνας μετὰ δακρύων ἤρχετο καὶ μετὰ δακρύων ἐπεσφράγιζε τὴν δυσχερῆ αὐτῆς λειτουργίαν· μεταβαίνουσα δ' εἰς τὴν οἰκίαν ἀπεσύρετο εἰς τὸν ἴδιον κοιτῶνα καὶ ἐθρῆνει τὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὑπὸ τοιοῦτου δ' ἐσωτερικοῦ παθη-

μάτων σάλου ἐκλυδωνίζετο μέχρις οὗ ἐπαισιητὰ εἶδε τ' ἀποτελέσματα τοῦ εὐεργετικοῦ αὐτῆς ἔργου καὶ τότε ἤρξατο ἡ λύπη νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὸ εὐάρεστον συναίσθημα, ὅτι ἀβοηθήτοις πλάσμασι βοήθειαν παρέχει.

Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἄρρενα καὶ θήλεα εἶνε ἀναμεμιγμένα κατὰ τὸν τῆς διδασκαλίας χρόνον, μόνον δὲ ἐν τῇ γυμναστικῇ διακρίνονται ἀλλήλων. Τὰ θρανία δὲν κείνται ὡς συνήθως παράλληλα, ἀλλ' ἠμικυκλικῶς, ἵνα πάντες οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτρια δύνωνται νὰ βλέπωσι τὰς κινήσεις τῶν χειλέων τοῦ διδασκάλου. Κατ' ἀρχὰς ἐξετάσθη ἡ πρώτη καὶ κατωτάτη τάξις εἰς ἐπαγγελίαν φθόγγων καὶ λέξεων, ἅπερ κατ' ἐπιταγὴν ἔγραφον ἐπὶ πίνακος ὀρθῶς, καὶ ἀπλῶν προτάσεων ἐπὶ συγκεκριμένων πραγμάτων, ἅπερ καὶ ἐδείκνυον ἐπὶ τραπέζης. Ἡ τάξις αὕτη δὲν δύναται ἀκόμη νὰ διακρίνη τὰ ἄρρα (der, die, das) ἀλλ' ἐκφέρει πάντα τὰ πράγματα διὰ τοῦ ἄρθρου **das** ἢ **da**. Ἡ δευτέρα τάξις κέκτηται περισσοτέραν ἐλευθερίαν καὶ ἐκφέρει μακροτέρως προτάσεις. Ἐρωτῶνται π. χ. οἱ μαθηταὶ ποῖα τοῦ λαγοῦ ἢ τοῦ προβάτου αἱ ιδιότητες, ἀφοῦ δὲ ἀπαντήσωσιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις ἐπιτάσσονται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου νὰ δεῖξωσιν αὐτῷ λαγῶν ἢ πρόβατον καὶ καταστήσωσιν αἰσθητὰ ὅ,τι περὶ αὐτῶν εἶπον. Ὁ ἐρωτηθεὶς προβαίνει ἐπὶ τινα ἐν τῷ μέσῳ κειμένην τράπεζαν παντοῖων ἀντικειμένων βρίθουσαν, εὐρίσκει τὸν λαγῶν ἢ τὸ πρόβατον, δεικνύει καὶ ὀνοματίζει αὐτὸ καὶ τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη, καὶ οὕτω διεξάγεται διάλογος μεταξὺ μαθητοῦ καὶ διδασκάλου. Ἡ τρίτη τάξις, ἥτις ὑπὸ τῆς ὀνομασθείσης ἡδὴ κυρίας **Kaetzke** διευθύνεται, ἐξετάζεται ἀριθμητικὴν πρῶτον προφορικῶς εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις συνήθων ἀριθμητικῶν ὀργάνων, τόσον καθαρῶς, ἀκριβῶς καὶ ὀρισμένως, ὥστε κινεῖ τὸ ἀκροατήριον εἰς τὴν ἐκχυσιν τῆς χαρᾶς αὐτοῦ. Εἶτα προσέρχονται κατὰ σειράν αἱ ἀνώτεροι τάξεις, αἵτινες ἐξετάζονται ἰσρὰν καὶ πολιτικὴν ἰσορίαν, ἀριθμητικὴν, ἰσρὰν κατῆχσιν, γεωγραφίαν καὶ ἀνάγνωσιν. Πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀπαντῶσι πάντοτε οἱ μαθηταὶ ἀκριβέστατα. Ἐν τῆς πολιτικῆς ἱστορίας ἐξετάσθησαν τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πρωσσίας ἀπὸ τοῦ γαλλικοῦ ζυγοῦ, τὴν ἀρχὴν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ βωσσοῦ κράτους. Μία τάξις ἀνέπτυξεν ἐν διαλόγῳ μετὰ τοῦ διδασκάλου ὁρὸν τὸν ταχυδρομικὸν μηχανισμόν. Ἐν τέλει δ' ἐξετάσθησαν ἐν τῇ γυμναστικῇ ἐκάτερον φύλον ἰδιαίτερον ἀποτελοῦν **τριπλά** καὶ τὰ μὲν κοράσια εἰς ῥυθμικὰς κινήσεις ἀπλῶς, οἱ δ' ἄρρενες καὶ σιδηρὰς βάρδους ὡς ὅπλα μεταχειριζόμενοι. Ἀληθῶς ἐκπληκτικὸν εἶνε, πῶς μαθηταὶ, ἀκοῆς στερούμενοι, τόσον ἀκριβῶς εἰς τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἄνευ σφάλματος δύνανται ἢ ἀπαντῶσι καὶ τὰ προστασσόμενα ἀκριβέστατα νὰ ἐκτελῶσιν, ἅπερ δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως ἢ διὰ τῆς ἐν ὑψίστῳ βαθμῷ

ἐντάσεως τῆς προσοχῆς αὐτῶν· ἐπι δὲ πῶς κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν αἰσθάνονται, ποῦ ὁ ἀναγνούς ἐσταμάτησεν. Ὡς ἀρχόμενοι ἐλέγομεν ἀναπληροῦ τὴν ἀκοὴν παρὰ τοῖς κωφάλαοις ἢ ὄψις καὶ ἡ ἀφή· ἰστάμενοι π.χ. ὁ εἷς παρὰ τῷ ἄλλῳ τόσοσιν πλησίον ὥστε νὰ ἄπτονται τὰ σώματα αὐτῶν, αἰσθάνονται διὰ τῶν τοῦ σώματος κινήσεων πότε ἄρχεται καὶ πότε παύεται ὁ ἕτερος ὀμιλῶν, καὶ τί ὀμιλεῖ. Ἄλλ' ὅ,τι ἐν τῇ σχολῇ, ἐνθα ἀπομεικροῦσθαι ἀλλήλων ἐκάθητο καὶ ἐντὸς τοῦ βιβλίου ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ βλέπωσι, μετὰ τοσαύτης τάξεως καὶ ἀκριβείας ἀνεγίνωσκον, ἀποδεικνύει ὅτι εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀσκήσεως δύνανται αἰσθήσεις τινὲς νὰ φθάσωσιν, ὥς διὰ μιᾶς ὀφθαλμοῦ ῥιπῆς νὰ αἰσθάνονται ἐκ τῶν κινήσεων τῶν χειρῶν τοῦ ἀναγινώσκοντος ἐν ποίᾳ προτάσει καὶ ποίᾳ τάξει εὐρίσκεται.

Ἡ ὀμιλία τοῦ κωφάλαου, ὡς εὐνόητον, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ τὸν μελωδικὸν χρωματισμὸν, ὃν λαμβάνει ἡ φυσικὴ φωνὴ διὰ τῆς ποικίλης ἀναβάσεως, καὶ καταβάσεως· εἶνε μονότονος, παρὰ τισὶ δὲ παραπνευτικῇ. Ἐν τούτοις φθάνουσι τινες εἰς τὴν τελειότητα, ὥστε προφέρουσιν ὠραιότατα τὰς λέξεις καὶ τὰς προτάσεις χωρὶς τὴν παραμικρὰν νὰ δώσωσιν ὑπόνοιαν, ὅτι τεχνικὴν ὀμιλοῦσι γλῶσσαν. Ὅσοι μάλιστα ἐξ ἀσθενείας κατέστησαν κωφάλαοι, οὗτοι καὶ καθαρότερον ἔχουσιν ὄργανον καὶ ἐλευθερώτερον ὀμιλοῦσι καὶ ἀντιληπτικώτεροι τῶν ἄλλων εἶνε. Ὅποια τῷ ὄντι Θεοῦ εὐλογία, τὸ βοηθεῖν τὰ δυστυχῆ ταῦτα πλάσματα ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε κατ' οὐδὲν τῶν λοιπῶν ὀμιλῶντων ὑποδεστέρους ἑαυτοὺς νὰ συναισθάνονται! Ὅποση δὲ πρέπει νὰ εἶνε ἡ χαρὰ τῶν δυστυχῶν οἰκογενειῶν, ὅσαι τοιοῦτόν ποτε ἔσχον ἀτύχημα, ὅταν μετὰ τινὰ χρόνον περίοδον συνεννοῶνται μετὰ τοῦ δυστυχῆ μέλους αὐτῶν ἐγγράφως μὲν ἐντελέστατα, προφορικῶς δὲ διὰ τῆς προσεκτικῆς τῶν λέξεων ἀπαγγελίας καὶ τῆς βοηθείας τῆς τὴν ἑλπίσιν λέξεων συμπληρώσεως χειρονομίας! Δόξα λοιπὸν καὶ τιμὴ πρέπει ταῖς φιλανθρωποῖς ἐκείναις ψυχαῖς, αἵτινες οὐδενὸς φείδονται πόνου πρὸς ἐλάφρυνσιν τῶν παθημάτων τῆς ἀνθρωπότητος· δόξα καὶ τιμὴ ὀφείλεται καὶ εἰς τὰς κοινωνίας, ἐν αἷς τοιαῦτα ἴστανται ἰδρύματα¹.

¹ Ἐν Βερολίῳ, 2|14 Φεβρουαρίου 1882.

M.E.

Αἱ ἀόριστοι ἐπιθυμίαι καὶ οἱ ἄσκοποι πόθοι προξενουσὶν εἰδὸς τι χλωρώσεως εἰς τὰ πνεύματα τῶν νέων, ἐκτὸς μόνον ὅταν οἱ πόθοι οὗτοι ἐκφράζωνται εὐθὺς διὰ πράξεων καὶ ἐργασίας. Καλὴ τις ἀπόφασις πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ προθύμως καὶ ἄνευ ἀπασχολήσεως, ἐπίσης δὲ πρέπει νὰ ὑποφέρῃ τις προθύμως τὸν ἀναπόφευκτον κόπον καὶ πόνον τὸν μετὰ πάσης κοινωνικῆς ἔσσεως συνδεδεμένον, καὶ νὰ θεωρῇ αὐτὸν ὡς ὠφέλιμον παιδείου.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΖΟΛΑ

Τοὺς νεαροὺς ποιητάς,

Ὁ Paul Alexis, εἷς τῶν ἐνθερμοτέρων ὀπαδῶν τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς, ἐδημοσίευσεν πρὸ τινος παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σαρπαντιῆ πλήρη καὶ λεπτομερεστάτην βιογραφίαν τοῦ διδασκάλου τοῦ Ζολᾶ ὑπὸ τὸν τίτλον ΑΙΜΙΔΙΟΣ ΖΟΛΑ — Σημειώσεις φίλου. Αἱ τελευταῖαι ἑκατὸν σελίδες τοῦ τόμου τούτου περιέχουσιν ἀνεκδότους στίχους τοῦ Ζολᾶ, ἀλλὰ τοῦ εἰκασματοῦς Ζολᾶ, τοῦ ὅλως ἀγνώστου. Τῶν στίχων τούτων προηγῆται ὁ ἐξῆς πρόλογος ὑπὸ μορφήν ἐπιστολῆς ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν Paul Alexis.

« Ἀγαπητέ μοι Alexis.

Μοῦ ζητεῖς ἀποσπάσματα τινὰ τῶν ἔργων τῆς νεότητός μου, ὅπως τὰ συμπεριλάβῃς εἰς τὴν βιογραφικὴν μελέτην, ἣν εὐπρεσθήτης νὰ γράψῃς περὶ ἐμοῦ. Ἐρευνῶ εἰς τὰ συρτάριά μου καὶ μόνον στίχους εὐρίσκω. Ὅκτω ἕως δέκα χιλιάδες κομμάτων, ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, τὸν ἥρμενον ὕπνον τῆς λήθης.

Ἡ θὰ ἦτο βεβαίως φρόνιμον νὰ τοὺς ἐξαγάγω ἀπὸ τὴν κόπιν των. Ἐγὼ μόνος δύναμαι εἰσεῖν νὰ αἰσθανθῶ τὸ ἄρωμά των, τὸ ἀπομεικροῦσθαι ἐκεῖνο ἄρωμα τῶν μαρνανθέντων ἀνθρώπων, τὰ ὁποῖα ἐπανευρίσκωμεν μετὰ τῶν σελίδων βιβλίου. Ἄλλ' ἐνδίδω εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου, λαμβάνω δὲ τὰ τῶν ἐφηβικῶν τούτων στίχων, καὶ σοὶ τοὺς δίδω, ἀφ' οὗ, ὡς λέγεις, ἐνδιαφέρον ἔσται εἰς τοὺς ἀναγνώστας σου νὰ ἴδωσι πόθεν ἤρχισα. Θὰ εἶνε τὸ δικαιολογητικὸν ἔγγραφο μετὰ τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων.

Ὁμολογῶ ὅτι ἐνδίδω ἐπίσης εἰς ἕτερον αἴσθημα· εἰς τὸν καιρὸν μου ἐμιμούμεθα τὸν Μυσσέ, δὲν ἐπολυφροντίζομεν περὶ τῆς πλουσίας ὁμοιοκαταληξίας, ἡμεῖς περιπαθεῖς. Σήμερον κατίσχυσεν ἡ μίμησις τοῦ Οὐγγῶ καὶ τοῦ Γκιωτιῆ, οἱ στίχοι λεπτοεργουῦνται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κομψοτεχνημάτων τῶν ἀνεπιλήπτων τὴν στιχοεργίαν ποιητῶν, ἢ ποιήσας ἐτέθη ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπότητος, καταντήσασα καθαρὰ ἐργασία τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ῥυθμοῦ. Θέλω λοιπὸν νὰ εἶπω ὅτι, ἂν, πρὸς μεγάλην μου κατασχύνην βεβαίως, ἐπέμενον ἐπὶ νὰ στιχοεργῶ, θὰ διεμαρτυροῦμαι κατὰ τῆς τάσεως ταύτης ἦν κρίνω ὀλεθρίαν. Ἡ γαλλικὴ ποίησις μας, μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ θαυμασίου ποιητικοῦ οἴστρου τοῦ 1830, θὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀκμὴν τῆς, ἐπιστρέφουσα εἰς τὴν ἐθνικὴν καλαισθησίαν, εἰς τὴν ζωντανὴν μελέτην τῆς ὀδύνης καὶ τῆς χαρᾶς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπὶ τέλος, δὲν ἠδυνήθην ν' ἀναγνώσω καὶ πάλιν τοὺς στίχους μου χωρὶς νὰ μειδιάσω. Εἶνε πολὺ ἀδύνατοι καὶ ἐλέγχουσιν ἀδεξίαν χεῖρα, ἐν τούτοις δὲν εἶνε καὶ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς στίχους τῶν ἀνθρώπων τῆς ἡλικίας μου, οἵτινες ἐπιμένουσιν στιχοεργουῦντες. Ἡ μόνη μου ματαιοφροσύνη εἶνε ὅτι